خبر

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی:

حال و روز خبرنگاران خوش نیست

● **معصومه اصغری:** وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی عصر دیروز میزبان سه نسل از اصحاب رسانه بود تا نخستین نشست روزنامه‌نگاران، نیازهای حرفه‌ای، مسائل اجتماعی را برگزار کند و قول داد تا در دومین نشست گزارش‌های خوشحال‌کننده‌ای از تلاش‌های صورت‌گرفته برای بهبود حال خبرنگاران و روزنامه‌نگاران داشته باشد. علی ربیعی، با تأکید بر اینکه جدای از وزیربودن قبلا برنده جشنواره مطبوعات شده‌ام و می‌توانم به‌عنوان روزنامه‌نگار هم اظهارنظر کنم، گفت: می‌دانم که نتوانستیم درباره امنیت شغلی روزنامه‌نگاران به سازوکاری برسیم و هنوز روزنامه‌ها دچار فرازونشیب‌های زیادی هستند. دکتر روحانی هم دستور داده است اگر دولت منابعی را از محل هدفمندی در اختیار وزارت ارشاد قرار داد، بیمه خبرنگاران در قالب یارانه در نشریات خصوصی صددرصد و نشریات دولتی ۵۰ درصد پوشش پیدا کند. ربیعی با تأکید بر اینکه نظام طبقه‌بندی باید از یک نظام خاص روزنامه‌ای تبعیت کند، افزود: کمیته‌ای تشکیل شده تا درباره نظام طبقه‌بندی مشاغل روزنامه‌نگاری موارد موردنظر را با صلاحدیدهایی داشته باشیم. وی درعین‌حال گفت: موضوع تشکیل تعاونی‌های مختلف و تسهیلات حمایتی و همچنین آموزش خبرنگاران را هم باید جدی بگیریم و قصد داریم با همکاری وزارت ارشاد آموزش روزنامه‌نگاران را اجرا کنیم.

وزیر کار به دستور رئیس‌جمهور برای ایجاد فضای نشاط در جامعه اشاره کرد و گفت: اگر رسانه‌ها در شرایط مساعد و بانشاطی باشند، فضای جامعه نیز این نشاط را خواهد داشت. درعین‌حال به‌دنبال حل برخی مشکلات خاص از جمله کمک به بیماری‌های صعب‌العلاج خبرنگاران هستیم و تلاش می‌کنیم با ایجاد یک صندوق به این افراد خاص کمک شود.

ربیعی با اشاره به مجموع نظرات ارائه‌شده در جلسه و پنل‌های تخصصی تأکید کرد: امنیت شغلی و روانی، بیمه، آموزش و تسهیلات مختلف همچنان جزء مهم‌ترین مسائل خبرنگاران است و امیدواریم با کمک خود خبرنگاران و روزنامه‌نگاران و فعال‌شدن تشکل‌های آنان، بسیاری از این مشکلات را برطرف کنیم. خبرنگاران و روزنامه‌نگاران از یک خانواده هستند و می‌توان در بسیاری از امور صنفی برنامه‌ریزی مشترکی را برای آنها داشت. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی حال‌وروز خبرنگاران را از نظر اقتصادی خوش ندانست و گفت: با این شرایط معیشتی یک فرد نمی‌تواند کار کند و باید حمایت‌های ما از خبرنگاران بیشتر جنبه عملی پیدا کند. ربیعی در ادامه به خاطراتی از حسین قندی و مرتضی آوینی در سال‌های دورتر اشاره کرد و گفت: باید یاد این افراد را گرامی داشت و از خدا می‌خواهم که روزهای بهتر و شرایط امیدوارکننده‌تری را برای روزنامه‌نگاران و جامعه روزنامه‌نگاری داشته باشیم و پایه امنیت شغلی و ذهنی را بین آنها بیشتر کنیم.

گفت‌وگو با احمد مسجد جامعی درباره وضعیت فرهنگی پایتخت

تهران انضباط ندارد

وزیر ارشاد زیاد داشته‌ایم اما اینکه بعد از سال‌ها همچنان با این کسوت کسی را بشناسند و در همان حوزه‌ها سراغش را بگیرند، کم‌نظیر است. احمد مسجدجامعی از معدود مدیرانی است که دنبال علائق شخصی و تخصصی خودش رفته و با هر دولت و هر پیشنهادی هم مسیرش را تغییر نمی‌دهد. نظر و فکر این عضو شورای شهر تهران در هشت سال گذشته در مسیری بوده که فارغ از مسئولیت و موقعیت یک عضو، برای خودش استدلال و نظریه‌پردازی داشته است. او رئیس شورا یا رئیس یک کمیسیون باشد یا نه، کار خودش را می‌کند؛ شهرداری همراهش باشد یا نه تهرانگردی‌اش را می‌کند و به نتیجه می‌رساند...

در مدیریت‌هایی که تابه‌حال داشته‌ایم مسئله‌ای که بیش از همه آزاردهنده و محل نگرانی بوده، رفتارها و مدیریت سلیقه‌ای شهرداری بوده است؟

این مسئله را در مدیریت‌های دیگر هم شاهد هستیم و فقط مختص شهرداری‌ها نیست؛ مثلا در ارشاد و در حوزه کتاب، کتابی با عنوان ممیزی در ایران چاپ شده است که در آن تأثیر تفاوت نگرش‌ها و سلیقه‌ها در ممیزی کتاب‌ها آمده است و آنجا شما حتی شاهد سانسور در شعر حافظ هستید. زمانی مجلس، تحقیق و تفحصی از کارنامه عملکرد من داشت. آنجا درباره مجوز انتشار شعری از مهرداد اوستا هم سؤال شده بود. بعدها فهمیدم تصور بعضی‌شان این بوده است که این شعرها گرایش زرتشتی‌گری دارند و او هم پیرو این آیین است. مصادیق این موارد در سایر دستگاه‌ها هم زیاد است.

درست است، اما مسئله اینجاست که طرف صحبت ما ارگانی عمومی و تقریبا غیردولتی (شهرداری) است و به واسطه دسترسی مالی و تسلطی که بر جامعه هنری با استفاده از اعتبارات و پروژه‌ها به دست آورده است، هر نوع سلیقه و نظری را اعمال می‌کند.

فکر می‌کنید با پول می‌شود بر جامعه هنری مسلط شد؟ اصحاب فرهنگ و هنر خیلی فراتر و «تودارتر» از این حرف‌ها هستند؛ هرچند دسترسی به مال هم اسباب قدرت است. بالاخره فرهنگ و هنر سفارشی هم داریم که در جای خود بی‌تأثیر نیست.

افراد تصمیم‌گیر درباره فرهنگ و المان‌های فرهنگی در شهر تهران را مدیران شهرداری و تعدادی از استادان و هنرمندانی تشکیل می‌دهند که عموم آنها باز هم از سوی خود شهرداری انتخاب شده‌اند؛ بنابراین در نهایت سیاست‌های تعیین‌شده به سمت مورد نظر شهرداری میل پیدا می‌کند، این‌طور نیست؟

توجه داشته باشید که شهرداری سیاست‌گذار فرهنگی نیست و اتفاقا اشتباه اصلی اینجاست که شهرداری وارد سیاست‌گذاری فرهنگی شود. زمانی مدیریت بخشی از حوزه فرهنگی شهرداری وارد تصمیم‌گیری در موسیقی شد. این موضوع قانون‌گریزی و فراتر از وظایف شهرداری‌هاست و اعمال این سلیقه، نفی قانون است. در مدیریت‌های سلیقه‌ای که در حوزه‌های فرهنگی و هنری بیشتر است با هر تغییر مدیریت همه‌چیز زیرورو می‌شود و نمونه عینی آن را می‌توان در همین موضوع موسیقی در فرهنگسراها دید و این همان بخشی است که مدیریت شهری اجازه ورود به آن را ندارد؛ اما این اتفاق رخ داد. جایگاه شهرداری بسترسازی برای فعالیت‌های فرهنگی و هنری و خلاقیت شهروندان است که مجوز آن را دستگاه‌های سیاست‌گذار مانند وزارت ارشاد می‌دهند. آنها مجوز می‌دهند که مثلا این کنسرت برگزار شود یا نه، نه اینکه بر مبنای سلیقه‌های شخصی هرکسی هرچه خواست انجام دهد.

مسئله این است که درحال‌حاضر این اتفاق افتاده و درحال‌حاضر شهرداری تبدیل به متولی امور فرهنگی در همه حوزه‌ها شده، آن‌قدر که اگر خودش هم نخواهد، به شکلی پایش را به این عرصه باز می‌کنند!

البته دستگاه‌هایی هم که سیاست‌گذاری را بر عهده دارند دچار برخورد سلیقه‌ای هستند و این تفاوت در تفسیر قانون و اعمال سلیقه را در دوره‌های مختلف به‌خوبی می‌بینید، مثلا به فیلم و کتابی در یک دوره مجوز داده شده و در دوره بعد مانع آن می‌شوند یا برعکس. اما به‌هرحال، شهرداری‌ها در مورد امور فرهنگی باید براساس قانون، مجوزهای لازم را اخذ کنند و سلیقه‌درسلیقه نشود و اگر هم قرار است تصمیم سیاست‌گذارانه‌ای گرفته شود، از طریق دستگاه‌ها و ارگان‌های مربوط به خودش باشد. نمونه مناسب این اتفاق را در مورد تبلیغات شهری می‌بینیم که مصوبات پشتیبان آن را شورای فرهنگ عمومی ابلاغ کرده است. روال درست کار این است که شهرداری‌ها در مورد همه اقدامات خود در این عرصه‌ها مجوزهای لازم را از ارشاد دریافت کنند. فارغ از اینکه سلیقه‌های ارشاد هم در این عرصه‌ها در دوره‌های مختلف، متفاوت است و قبض‌وبسط دارد.

شما قبول دارید یکی از مهم‌ترین دلایل این شرایط و همراهی ارگان‌های اجرائی و حتی هنرمندان عرصه‌های مختلف با شهرداری، پول کلان در اختیار شهرداری و کمک‌های نقدی و غیرنقدی این مجموعه به جامعه فرهنگ و هنر است؟

عکس: امیر جدیدی، شرق

بله، این وابستگی را نمی‌توان کتمان کرد به‌ویژه در شرایط کنونی که درآمدهای دولت کاهش یافته و فرهنگ و هنر از ضرورت‌های نخستین نیست و در عموم این موارد، شهرداری‌ها عملا کارفرما می‌شوند. تا جایی‌که گاهی دستگاه‌های دولتی خواسته‌های متناسب با سلیقه شهرداری‌ها را اجرا می‌کنند. البته درباره هنرمندان وضع متفاوت و بحث دیگری است. آنچه باید امروز رعایت شود این است که چارچوب مورد نظر در فعالیت‌های شهرداری‌ها برخلاف چارچوب‌های موردنظر قانون نباشد و این شرایط عرضه نگاه‌های مستقل هنری در شهر را محدود و محدودتر نکند.

به‌نظر شما درست است هنرمندان و جامعه فرهنگی یک شهر این‌گونه توجیه شوند که برای داشتن حمایت شهرداری از طرح و پروژه خود، متناسب با نگاه و دیدگاه آنها، اقدام کنند؟

در هر صورت مثلا شهرداری تهران با داشتن بیش از ۱۵ هزار میلیارد اعتبار سالانه، که چندین و چند برابر اعتبار دستگاه فرهنگی دولت است، قدرت مالی بزرگی است و نه‌تنها رسانه‌ها و جریان خبری را متأثر می‌کند، بلکه آثار هنری را هم به سمت‌وسوی خود می‌کشد. هر ارگان دیگری هم این پول را داشته باشد همین اتفاق می‌افتد. به‌ویژه آنکه در شهرداری‌ها، مانند دولت از ذی‌حساب مستقل و دیوان محاسبات و طبعا پاسخ‌گویی دقیق خبری نیست و همین موجب آشفتگی و اعمال سلیقه بیشتر می‌شود.

این رفتار و نوع برخورد با فرهنگ آن‌هم برای یک شهر درست است؟

بستگی دارد. این رفتار می‌تواند ضدفرهنگ هم باشد و اشکالات عمده به‌بار بیاورد یا عملا در برابر سیاست‌های دولت بایستد. نمونه آن را در فضای مذاکرات دیده‌ایم. البته این موضوع خاص شهرداری‌ها هم نیست و در دولت‌ها نیز گاهی دوران تلخ فرهنگی را داشته‌ایم و دوران شکوفایی را هم تجربه کرده‌ایم. بگذریم از اینکه برخی از کسانی که به‌عنوان هنرمندان از شهرداری پروژه می‌گیرند، خودشان عمل‌کننده نیستند و کار را به دیگران می‌سپارند و سود خود را برمی‌دارند.

می‌توان این نتیجه را گرفت که شهرداری مسئول تعیین سیاست‌گذاری‌های فرهنگی در شهر نیست، اما به هر صورت الان شده است! یعنی حتی افرادی که در سازمان‌هایی نظیر زیباسازی، الگوها و نمادهای فرهنگی شهر را تعیین می‌کنند، با دیدگاه و نظر شهرداری‌ها انتخاب می‌شوند و می‌توان گفت که کسی روی عملکرد فرهنگی شهرداری نظارتی ندارد؟

قبول دارم. نظارتی که روی دستگاه‌های دولتی هست، مطلقا روی کار شهرداری‌ها نیست. به‌همین‌جهت در دوره جدید شورا کار گروهی با عنوان نظارت و حقوقی تعریف کردیم که ابزار نظارت بر شهرداری را فراهم کند و قواعدی را وضع کند که مانع از انحراف از برنامه شود.

با این شرایط می‌توان گفت شهرداری نباید سیاست‌گذار می‌شد، اما شده است و به‌واسطه پول و امکاناتی که در اختیار دارد، بنای فرهنگی شهر تهران را در کنار همه ساخت‌وسازهای آن شکل می‌دهد و با سلیقه فرهنگی خودش شهر را پیش می‌برد؟

اتفاقا سلیقه فرهنگی واحدی هم نیست و بیشتر ملوک‌الطوایفی است. اصل این موضوع که نظارت بر کار شهرداری‌ها باید تقویت شود را همه قبول دارند. این موضوع نظارت باید در همه حوزه‌ها از جمله ساخت‌وساز افزایش یابد. این نگاه اشتباه است که فکر کنیم ساخت‌وساز پل‌ها، خیابان‌ها، بوستان‌ها، بناها، میادین و... فرهنگی نیست. در شهر هیچ‌چیزی نیست که زمینه فرهنگی نداشته باشد. در همان ساخت‌وساز هم باید نگاه زیبایی‌شناسانه داشته باشیم حتی به کوچک‌ترین بناهای شهر، مشکل شهرداری‌ها هم درست از همین‌جا آغاز می‌شود که این نگاه زیبایی‌شناسانه در حوزه‌های عمرانی، شهرسازی و خدماتی چندان وجود ندارد و به‌همین‌دلیل شهر این‌قدر بی‌قواره است. فرهنگ در شهر تنها چند مجسمه، نقاشی و... نیست بلکه باید این هنر در همه حوزه‌ها دیده شود. نگرش شهرداری‌ها بیشتر، سخت‌افزاری و عمرانی است و در همین ساختار هم باقی مانده است، به‌همین‌دلیل در دوره جدید شورا برای نخستین‌بار پس از سه دوره متوالی، کمیسیون معماری و شهرسازی تعریف شد یا کمیسیون سلامت و محیط‌زیست، که من نیز به همین کمیسیون پیوستم زیرا از نگاه من این حوزه‌ها نیز فرهنگی است و وزن فرهنگی بالایی دارد.

مثالِ نبودن نگاه زیبایی‌شناسانه در شهر چیست؟

نمونه این موضوع را می‌توان در پل جنجالی و پرهزینه صدر دید؛ این پروژه هیچ‌گونه زیبایی ندارد و فضایی بتونی و سیمانی را به بخشی از شهر اضافه کرده است و خشونت به‌وضوح در آن دیده می‌شود. شهر در برابر آن تحقیر می‌شود. برای درک بهتر این موضوع می‌توان این حجم آهن و سیمان را مثلا با پل خواجو یا سی‌وسه پل مقایسه کرد. این پل‌ها در عین استقامت در همه این چند صد سال، با متانت و وقار در کنار زندگی مردم مانده‌اند و مزاحم زندگی شهروندان نشده‌اند. این پل‌ها زمانی احداث شده‌اند که رفت‌وآمد با مال بود و همه به یاد دارند که تا همین چند سال پیش از روی آنها ماشین‌های سنگین و سبک عبور می‌کرد و حتی در زمانی، تانک و توپ از روی آن رد می‌شد، اما آسیبی نمی‌دید. بارها شهروندان مجاور پل صدر از شورا خواسته‌اند که به وضعیت سکونت‌گاه‌های پیرامون، بعد از احداث پل توجه کند. اما گاهی در تبلیغات، این پروژه‌های سنگی و سیمانی را چنان به رخ می‌کشند که مخاطب را تحقیر می‌کند، انگارنه‌انگار که مردم در این مملکت با هفت هزار سال تمدن، نشانه‌های معماری، هنر و زیبایی را بسیار دیده‌اند. این پروژه نشانه خوبی است برای حرف ما که هر پدیده شهری را یک پروژه هنری نمی‌بینند و هنر را جدا از شهر می‌بینند. در همین حال پل طبیعت مثال عملکردی خوب بود و آن‌قدر که برای پل صدر تبلیغات کردند، برای پل طبیعت تبلیغی نشد، چراکه این پل معرف، مبلغ و مدافع خودش بود و خیلی زود مردم آن را پذیرفتند، چون در کنار کارکردهای دیگر آن، نگرش زیبایی‌شناسانه در آن نمود داشت، درحالی‌که در پل صدر برخلاف پل‌های قدیم ایرانی، شما هیچ ارائه و نگرش انسانی و زیبایی‌شناسانه‌ای در آن نمی‌بینید.

این نگاه زیبایی‌شناسانه در شهر چیست که این‌قدر بر آن تأکید دارید؟

این احترام به حق حیات است، حق حیات در معنای عام آن، حق حیات انسان، درخت، آب، پرندگان و حتی کوه و دشت است. استادی سوئیسی می‌گفت: من وقتی از خواب بیدار می‌شوم فقط نیم ساعت کوه‌های آلپ را نگاه می‌کنم و وقتی توضیح می‌داد، برایم جالب بود که در مکان‌یابی بناها، جاهایی را انتخاب می‌کنند که نمای کوه‌ها از بین نرود. این تعبیر نویی که مقام معظم رهبری به‌عنوان کوه‌خواری به‌کار بردند شاید در یک وجه آن همین ساخت‌وسازی است که مانع ارتباط بصری شهروندان با طبیعت و کوه می‌شود. تهران ما هم از معدود شهرهایی است که در کنار خود کوهی با این همه زیبایی و طراوت دارد، اما چند درصد ساخت‌وسازهای شهری در تهران با این دید ساخته شده‌اند، جدای از ساختمان‌هایی که در شمال تهران و با تصرف کوه و کوهپایه‌ها، ساخته می‌شوند و طبعا چنین دیدگاهی را ندارند، عموما در فعالیت‌های عمرانی شهری، احترام به کوه، درخت، نور، آب، خاک، باد و خلاصه طبیعت، اصلی فراموش شده است و عموما با سازه‌هایی روبه‌رو می‌شویم که شهروندان را آزار می‌دهد. در شهر نیاز به ایجاد فضای عمومی داریم. نیاز به فضای گفت‌وگو داریم. در گذشته هر خانه‌ای یک حوض، باغچه و حیاط داشت و حیاط به واقع حیات بود که خانواده را دور هم جمع می‌کرد، اما حالا که این فضا نیست باید در جایی جبران شود، ولی نه‌تنها اینها را کم داریم، بلکه پارکینگ هم نداریم و هر پاساژ و برج و مالی که ساخته شده فقط فضاها را پر می‌کند و کمبود فضای عمومی را بیشتر می‌کند؛ برای نمونه تا همین امسال در نزدیکی خانه ما، میدان تاریخی و سرسبز منیریه وجود داشت اما با آمدن مترو این میدان به خیابان تبدیل شد؛ یعنی شهر ما تکنولوژی‌زده است و خط مترو همه میدان‌ها را حذف می‌کند و خروجی‌های آن هم معمولا هیچ نسبت و سنخیتی با فضای میدان یا خیابانی که از آن بیرون آمده ندارد. همین اتفاق جلوی پارک دانشجو هم رخ داد، آن ماجراها که یادتان هست.

ادامه در صفحه ۱۸

گزارش

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست:

عهد بسته‌ام که از هیچ خبرنگاری شکایت نکنم

● **ایسنا:** رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست گفت: از زمانی که ریاست سازمان را برعهده گرفته‌ام، عهد و پیمان بسته‌ام که علیه هیچ خبرنگاری شکایت نکنم، هرچند کار سختی است.

معصومه ابتکار در نخستین نشست روزنامه‌نگاران، نیازهای حرفه‌ای و مسائل اجتماع که به مناسبت روز خبرنگار توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برگزار شد، گفت: زمانی که ریاست سازمان محیط‌زیست را برعهده گرفتم تعداد زیادی از خبرنگاران به‌واسطه شکایت سازمان به دادگاه‌ها برده شده بودند و از آنها شکایت شده بود که از همان ابتدا نه‌تنها همه شکایت‌ها را پس گرفتیم، بلکه عهد و پیمانی هم بستیم که علیه هیچ خبرنگاری شکایت نکنیم، هرچند این کار سختی است.

وی تصریح کرد: بعضا برخی افراد که نمی‌دانم می‌توان اسم خبرنگار روی آنها گذاشت یا نه، تمام مرزهای اخلاقی را در نوردیده و از هیچ‌گونه تهمت و افترا کوتاهی نکرده‌اند، اما انتقال آزاد جریان اطلاعات را بهتر از ایجاد موانع در اطلاع‌رسانی می‌دانیم و گمان می‌کنیم این واقعا مهم است که نقدمطرح شود اما نقدی صحیح و منصفانه.

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با اشاره به برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای خبرنگاران گفت: در حوزه‌ای چون محیط‌زیست که باید

اطلاعات علمی و تخصصی باشد، تخصصی‌شدن رسانه‌ها بسیار مهم است. در حال حاضر گام‌های اساسی در این خصوص برداشته شده است و سازمان حفاظت از محیط‌زیست با برگزاری کارگاه‌های آموزشی از تخصصی‌شدن رسانه‌ها در این زمینه حمایت می‌کند.

ابتکار ضمن بیان اینکه در حال حاضر رسانه‌ها در کنار سازمان‌های مردم‌نهاد که در این دوره بسیار رشد کرده‌اند، به‌عنوان دو رکن اصلی مردم‌سالاری هستند، گفت: در موضوع پیچیده‌ای چون محیط‌زیست نقش رسانه‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد و امیدواریم بتوانیم با تعامل خوب با خبرنگاران این مسیر را هموار کنیم.

وی ضمن اشاره به بحران‌های ایجادشده در محیط‌زیست، گفت: با توجه به بحران‌های ایجادشده در این حوزه، از رسانه‌ها می‌خواهم با نقدهای منصفانه، نگاه دقیق، موشکافانه و کارشناسی‌شده و همچنین ایجاد نشاط و فرهنگ‌سازی در جهت تغییر نگاه مردم به این حوزه اقدامات لازم را انجام دهند، زیرا این مسائل در حال حاضر به ضرورت حس می‌شود و حتی تاکنون تأخیر زیادی نیز در این حوزه داشته‌ایم که به این علت ضربه‌های زیادی نیز خورده‌ایم.

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست در خاتمه گفت: در حال حاضر نیازمندیم با بهره‌وری از ظرفیت رسانه‌ها برای بهبود وضعیت محیط‌زیستی کشور اقدام کنیم.

جدول ۲۳۲۷ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- نوار دورتادور بدنه اتومبیل- بزرگداشت- غم‌خواری ۲- سرشماری- خویشاوندان- نیستی و فنا ۳- دنیا و آخرت- نوعی تفنگ شکاری- وسیله حمل بار که به پشت خودرو بسته می‌شود ۴- لانه پرندگان- نوعی سوسیس بلند ۵- باقلوا- کامیاب و سعادتمند- رب‌النوع خورشید در مصر باستان ۶- حرف جر عربی- شهری در کرمانشاه- دین رایج در هندوستان ۷- لقمان از بی‌ادبان آموخت- بزرگ‌ترین مسجد ایران که در شیراز واقع است- بندری در اوکراین ۸- امپراتوری آلمان- دارای پایین‌ترین نقطه جوش در میان عناصر است- درخشنده ۹- فقر و بدبختی- دارابودن- شهری معروف در ترکمنستان ۱۰- تازه بالغ شده- یار ویس - خیس ۱۱- خسیس پس نمی‌دهد- زبان رسمی ایرانیان- قفسه‌های آشپزخانه ۱۲- عددی دورقمی- خوراکی در ظرف کاملا دربسته و بدون هوا ۱۳- واحد شمارش نان- مدخل- شهری در ترکیه ۱۴- پیغمبر- پارک جنگلی جاده تالش به انزلی- دارای تشدید ۱۵- نویسنده- به راست متمایل‌شدن- ابر نزدیک زمین.

عمودی:

۱- از آثار برجسته خواجه عبدالله انصاری- خوش‌خوان ۲- مرغ سعادت- تخریب‌کننده اموال عمومی- محل آموختن درس ۳- رودخانه ارس- گفتار- دریافت‌کردن ۴- کرم روده انسان- شکفته‌شده- ناپایدار ۵- نام قدیم کربلا- وسیله توزین ۶- نت ششم- بی‌سروصدا- آشفته و بی‌نظم ۷- ایمان قلبی- پدر- مقابل عمدی ۸- شتر بارکش- با بخت و اقبال نامساعد روبه‌روشدن- واحد شمارش لباس ۹- رب‌النوع- تلاشگر- از مرکبات ۱۰- پیوسته و دائم- ثروتمند- من و شما ۱۱- همسایه روسیه- دریاچه‌ای در آفریقای جنوبی ۱۲- سد خوزستان- نام قدیم زاهدان- کتاب معروف آدولف هیتلر ۱۳- خواب خیال‌انگیز- نیم‌گرم- آهسته و آرام ۱۴- عدالت‌پیشه- عنکبوت- پشیمانی ۱۵- نقاب - کنایه از کسی که دارای ظاهر و حالتی بسیار جدی است.

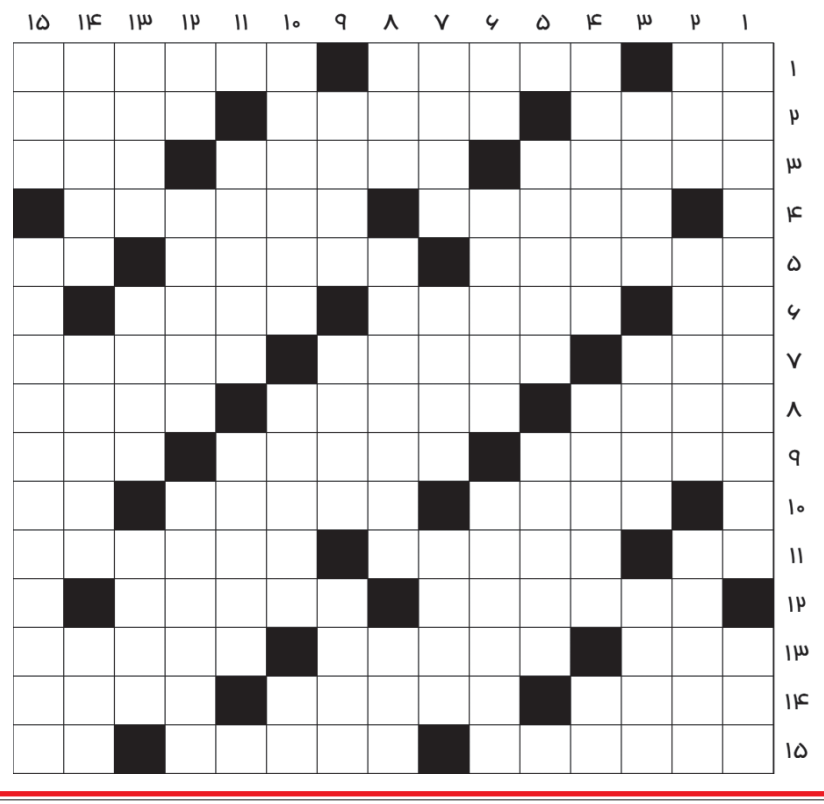

سودوکو سخت ۱۳۲۴

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۱				۴			۷	
	۲	۵			۹	۱		
۹			۸	۶		۳		
			۳	۲	۵	۶		
۶			۱		۷	۲		
				۹		۵		
	۶	۴						۸
		۲			۸	۷		
۳		۱						

سودوکو ۱۳۲۴

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۷	۵	۶			۲	۳
	۲	۱	۷	۹			۵	۸
۵	۴		۱			۹		۶
		۹	۲			۳	۸	
				۴	۱	۷		۵
۸	۷						۶	۱
	۳		۴	۸	۹	۶		
۴	۹	۸		۱				
۲			۳		۷			

حل سودوکو سخت

۹	۸	۲	۶	۷	۵	۴	۱	۳
۶	۴	۳	۹	۸	۱	۷	۲	۵
۱	۷	۵	۲	۴	۳	۶	۸	۹
۳	۲	۷	۸	۵	۹	۱	۴	۶
۸	۵	۱	۳	۶	۴	۹	۷	۲
۴	۶	۹	۷	۱	۲	۵	۳	۸
۷	۱	۶	۵	۲	۸	۳	۹	۴
۲	۹	۴	۱	۳	۶	۸	۵	۷
۵	۳	۸	۴	۹	۷	۲	۶	۱

حل سودوکو ۱۳۲۴

۵	۸	۳	۹	۷	۴	۶	۱	۲
۶	۷	۹	۵	۲	۱	۴	۳	۸
۱	۴	۲	۸	۳	۶	۹	۷	۵
۲	۹	۴	۷	۶	۵	۳	۸	۱
۷	۶	۸	۱	۹	۳	۲	۵	۴
۳	۱	۵	۲	۴	۸	۷	۹	۶
۴	۵	۷	۳	۱	۲	۸	۶	۹
۸	۳	۶	۴	۵	۹	۱	۲	۷
۹	۲	۱	۶	۸	۷	۵	۴	۳
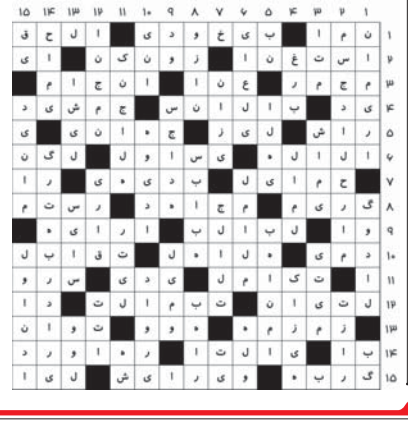
جدول ۲۳۲۶